

Energinet.dk
Tonne Kjærvej 65
DK-7000 Fredericia

+45 70 10 22 44
info@energinet.dk
VAT no. 28 98 06 71

Date:
02/07/2025

Author:
xleje

TRACE RINGSBJERG – LINDEHØJ, PASSAGE AF BORGRING, SCREENING AF VERDENSKULTURARV

1.	Projektet	3
2.	Lokaliteten	4
3.	Udpegningsgrundlag (Statement of Outstanding Universal Value).....	4
4.	Bevaringsværdige værdier.....	5
5.	Attributter der understøtter udpegningen	6
5.1	Uniformt system i såvel funktionel-, social- og kulturel sammenhæng. .	6
5.2	Samtidig datering under en enkelt konge.	6
5.3	Position i landskabet og nærhed til væsentlige transportruter.	6
5.4	Nærhed til ældre religiøse eller politiske centre.	6
5.5	Monumental fremtræden i landskabet.....	6
5.6	Præcis geometrisk og symmetrisk grundplan	7
5.7	Lighed i forudsætninger i form af magtstrukturer og den krævede arbejdskraft for at opføre anlæggene.	7
5.8	Placering af gravfelter	7
5.9	Lighed i de sanselige indtryk på mennesker.....	7
6.	Vurdering af anlægsprojektets potentielle påvirkning af Verdenskulturarven	7
6.1	5.1 Påvirkning af uniformitet i funktionelle-, sociale- og kulturelle sammenhænge.....	7
6.2	5.2 Påvirkning af datering.....	8
6.3	Påvirkning af position i landskabet og nærhed til væsentlige transportruter	8
6.4	Betydning for Borgrings nærhed til ældre religiøse eller politiske centre.	8
6.5	Påvirkning af Ringborgs monumentale fremtræden i landskabet.	8
6.6	Præcis geometrisk og symmetrisk grundplan	8
6.7	Lighed i forudsætninger i magtstruktur og arbejdskraft	8
6.8	Påvirkning af placering af gravfelter.....	9

6.9	Påvirkning af lighed i de sanselige indtryk på mennesker	9
7.	Sammenfatning	9
8.	Bilag	10

1. Projektet

Der er med "Klimaaf tale om grøn strøm og varme 2022" et politisk ønske om at fremskynde den grønne omstilling, hvilket ligeledes betyder, at der skal indpasses en større mængde vedvarende energi, og at det skal ske hurtigere end hidtil forventet. Dette kræver en forstærkning og udbygning af transmissionsnettet på Sjælland for at øge kapaciteten i Roskilde-Køge-snittet.

Roskilde-Køge-snittet er en betegnelse for den transmissionskapacitet, der er fra Sjælland sydvest for Roskilde-Køge ind imod hovedstadsområdet og Nordsjælland, da en stor del af el-produktionen i Storkøbenhavn er ophørt med lukningen af mange af de bynære el-kraftværker. Samtidig vil en betydelige elektrificering af energiforbruget i de kommende år, øge kravene til transmissionsnettets kapacitet. Nærværende projekt er nødvendig for at opretholde forsyningsikkerheden i hovedstadsområdet og Nordsjælland. Projektet er følgelig en del af forudsætningerne for at gennemføre den grønne omstilling og samtidig nødvendigt for at opretholde forsyningsikkerheden.

Projektet er omfattet af Miljøvurderingsloven, LBK nr. 4 af 03/01/2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

Figur 1: Placering af ny højspændingsstation ved Ringsbjerg samt nye kabelstrækninger til Bjæverskov og den kommende højspændingsstation imellem Taastrup og Hedehusene.

2. Lokaliteten

Borgring ligger vest for Køge mellem Lellinge og Køge på et plateau nord for Køge Å. Borgen er placeret umiddelbart ved et centralt vadested over Køge Å. Det anses for en strategisk placering, som i vikingetiden har kunnet kontrollere kommunikationslinjerne på Østsjælland og jo især vadestedet.

[Verdenskulturarv - Køge Kommuneplan 2021-2033 - Køge Kommune \(Niras.dk\)](#)

3. Udpegningsgrundlag (Statement of Outstanding Universal Value)

Borgring er udpeget som Verdenskulturarv af UNESCO's World Heritage Committee, Decision 45 COM 8B.16, Viking-Age Ring Fortresses (Denmark). Ringborg er udpeget sammen med de øvrige ringeborge indenfor det nuværende Danmark. Det er ringborgene Aggersborg, Fyrkat, Nonnebakken og Trelleborg, se bilag 1, ICOMOS 1660, Decision 45 COM 8B.16, Viking-Age Ring Fortresses, Denmark.

I World Heritage Committees Statement of Outstanding Universal Value (OUV) står der bl.a.:

Brief synthesis

The ring fortresses of Aggersborg, Fyrkat, Nonnebakken, Trelleborg and Borgring, constructed between about 970 and 980 CE during the reign of King Harald 'Bluetooth' Gormsson, represent outstanding examples and technological mastery of military architecture. Strategically positioned close to important land and sea routes across the Jutland peninsula and on the islands of Funen and Zealand in present-day Denmark, all five enclosures were constructed based on a uniform, precise, geometric, scalable design, and incorporated elements

of natural topography for defensive purposes. The structures included fortified circular ramparts with four gateways located close to the cardinal points. In most cases, they were equipped with a concentric ditch, axial streets encircled by a ring street, and rows of long-houses geometrically arranged in the four quadrants of the fortified ring.

While functioning for only a brief period, this chain of Viking-Age fortresses is representative of the largest monuments that illustrate the centralisation of power by the Danish Jelling Dynasty and the consolidation of the kingdom of Denmark under King Harald, who integrated a vast territory spreading from present-day northern Germany to Denmark, southern Sweden and Norway. This network demonstrates the existence of a strong royal authority that was able, through military operations and alliance building, to command sufficient resources to exert sovereign control over territorial waters, land traffic and trade.

The fortresses, the function of which can only be inferred, testify to the early stages of state formation and socio-political transformations of the late 10th century CE in the Danish kingdom, including the conversion to Christianity, which eventually triggered the progression of statehood and Christianity in the whole of Scandinavia, and heralded the beginning of the Middle Ages in Northern Europe.

4. Bevaringsværdige værdier

Criterion (iii): The monumental scale of the Viking-Age ring fortresses, built in a precise manner and within a single decade, signifies a high degree of centralised control and is evidence of King Harald's ability to muster military power, resources and a local workforce to create a coherent system of surveillance and control over a vast territory. The ring fortresses testify to Harald's state-building ambitions and can be seen as an outstanding testament of the process of state formation and an expression of a cultural shift in the geo-cultural context of Scandinavia and Northern Europe.

Criterion (iv): The chain of fortresses represents an outstanding example of monumental military architecture in Scandinavia and an exceptional integrated system within the wider context of the European Viking Age. The network demonstrates high technical values of construction and the exceptionality of a strictly ordered geometry in scalable form. The precise manner in which all five ring fortresses were built over a short period of time testifies to the existence of centralised power that was required to manage such a monumental infrastructure project involving resource-intensive engineering. Their strategic positioning linked to the control of major land and sea routes, and their territorial spread, hint at a unified system of governance over a vast area.

Det er værd at bemærke, at ringborgene er udpeget på en række fysiske fællestræk, men også samtidigheden og deres tolkede rolle i begyndelsen af 980'erne, som udslag af Harald Blåtands rigsdannelse.

5. **Attributter der understøtter udpegningen**

Som attributter betegnes de særkender, som understøtter udpegningen til Verdenskulturarv. Qua ringborgenes karakter af mere eller mindre synlige arkæologiske objekter (for Nonnebakken og til dels Borgring primært ved arkæologiske undersøgelser), er der tale om attributter, som primært har fysisk karakter.

De attributter, som understøtter udpegningen er:

5.1 **Uniformt system i såvel funktionel-, social- og kulturel sammenhæng.**

Ringborgene udgør på tværs af de enkelte lokaliteter et system, som socialt og kulturelt kan knyttes til de øverste samfundslag i 980'ernes samfund af vikinger. Størrelse og funktion som militære anlæg knytter dem til kongemagten. Geografisk set er de spredt over det gamle danske rige og topografisk ligger de på steder, hvorfra de kan kontrollere centrale vejsystemer. Dette gælder også for Ringborg.

5.2 **Samtidig datering under en enkelt konge.**

Ringborgene kan alle dateres til 980'erne. I denne periode konsoliderede Harald Blåtand sin magt som konge. Ringborgene tolkes i denne sammenhæng om end deres eksakte funktion ikke er fuldt afklaret.

Borgring falder indenfor dateringen, men synes dog lidt yngre end de øvrige. Enten er anlægget ikke færdigbygget, alternativt har det haft en symbolsk betydning.

5.3 **Position i landskabet og nærhed til væsentlige transportruter.**

Det er et fællestræk for ringborgene, at de ligger ved centrale kommunikationsruter i forbindelse med passager af vandløb eller som ved Aggersborg indsejlingen til den snævre del af Limfjorden. Dette gælder også for Ringborg, som ligger op til Køge Å. Vikingetidens lette og manøvredygtige fartøjer har muligvis kunnet sejle helt frem til Ringborg.

5.4 **Nærhed til ældre religiøse eller politiske centre.**

Kriteriet nævnes flere gange i ansøgningsmaterialet, men de specifikke forhold udpeges ikke. Tæt på Borgring ligger landsbyen Lellinge, hvis endelse daterer landbyen til før år 750. Ligeledes findes Lille- og Store Salby. Stednavnet Salby knyttes til højstatus bebyggelser i vikingetiden.

5.5 **Monumental fremtræden i landskabet**

Fælles for ringborgene er, at de fremtræder som monumenter i landskabet på grund af deres størrelse og tydelige, markante, cirkelformede jordanlæg. Dette træk er dog nedtonet på Borgring fordi arealet har været under plov frem til erkendelsen i 2014 og helt væk på Nonnebakken i Odense, som i dag er bebygget.

5.6 Præcis geometrisk og symmetrisk grundplan

Ringborgene fremtræder med voldens stramme cirkulære form og en åbning i, hvert verdenshjørne. De tre udgravede ringborge har veje, som i lige linje forbinder de fire åbninger, hvorved dannes et kors. Der er endvidere en ringvej på indersiden af volden. Derved dannes fire kvarte, hvor der i hver ligger fire huse, som omgiver en plads i midten. På den største borg, Aggersborg, er der dog to parallelle veje til vejene som forbinder åbningerne i volden. Herved bliver der plads til yderligere 8 'bebyggelsesmatrikler' med huse i hver. Husene på de udgravede borge er i al væsentlighed identiske i form og udstrækning.

Borgring synes dog ufuldstændig, eller symbolsk, idet vejen ikke er fundet ved udgravning.

5.7 Lighed i forudsætninger i form af magtstrukturer og den krævede arbejdskraft for at opføre anlæggene.

På grund af ringborgens geografiske udbredelse over hele det gammel-danske område, topografiske placering, deres stringente form og den arbejdskraft det krævede at opføre anlæggene, er de utvivlsomt opført af det øverste lag i samfundet. Med andre ord kongemagten eventuelt støttet af de nærmeste herremænd. Dette gælder også for Ringborg.

5.8 Placering af gravfelter

På Trelleborg og Fyrkat er der gjort fund af gravfelter udenfor, men i tilknytning til, borgen.

Der er ikke fundet grave ved Borgring.

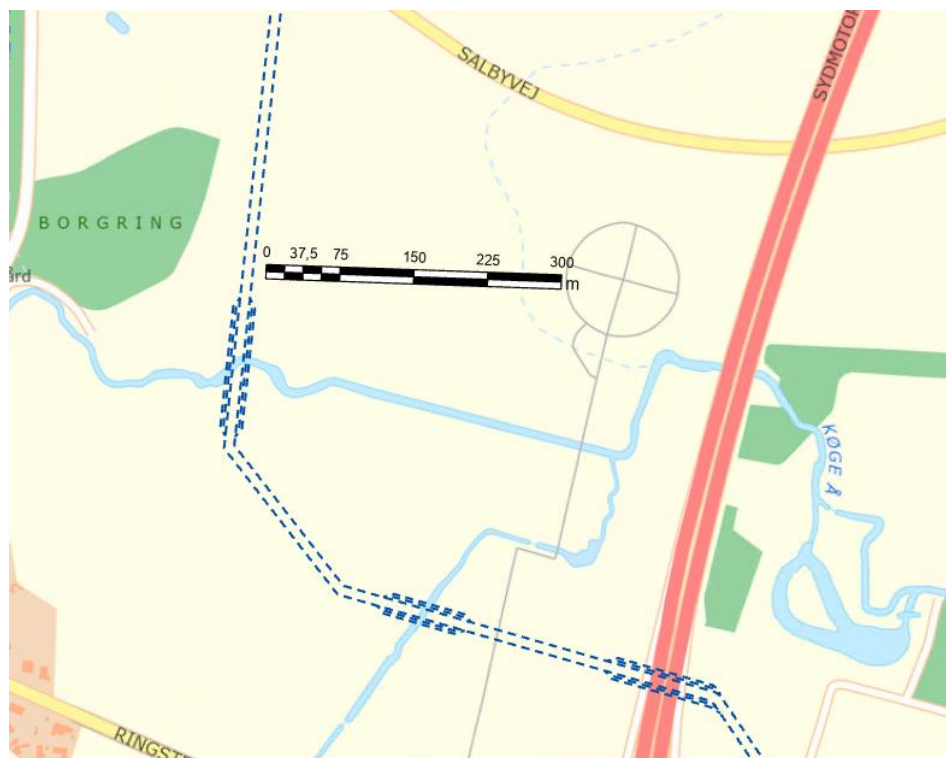
5.9 Lighed i de sanselige indtryk på mennesker

Ringborgene har givet vikingetidens mennesker et ligeligt indtryk. Bygværkerne har været enorme efter datidens forhold og meget usædvanlige. De har manifesteret sig i hukkommelsen. I nutiden fremtræder de noget mere uens; Aggersborg, Fyrkat og Trelleborg er velbevarede og ligger naturskønt. Det gælder også Borgring, men oplevelsen domineres af motorvejen umiddelbart vest for borgen. Nonnebakken er vanskelig at erkende selv for fagpersoner.

6. Vurdering af anlægsprojektets potentielle påvirkning af Verdenskulturarven

6.1 5.1 Påvirkning af uniformitet i funktionelle-, sociale- og kulturelle sammenhænge

Kabelgraven etableres i en afstand af 300 m eller mere fra afgrænsningen af selve kulturarvsobjektet. Graven vil kun stå åben i få uger. Projektet påvirker ikke disse attributter.

Figur 1: Afstand mellem Borgring og kabeltracé.

6.2 5.2 Påvirkning af datering

Projektet påvirker ikke den samtidige datering.

6.3 Påvirkning af position i landskabet og nærhed til væsentlige transportruter

Projektet vil ikke have en varig påvirkning på oplevelsen af objektets position i landskabet.

6.4 Betydning for Borgrings nærhed til ældre religiøse eller politiske centre.

Kabelprojektet vil ikke påvirke Borgrings nærhed til ældre eller samtidige centre.

6.5 Påvirkning af Ringborgs monumentale fremtræden i landskabet.

Projektet vil efter sin gennemførelse ikke påvirke oplevelsen af Ringborg i landskabet.

6.6 Præcis geometrisk og symmetrisk grundplan

Projektet ligger i så stor afstand fra Ringborg, at de geometrisk/symmetriske elementer i grundplanen ikke påvirkes.

6.7 Lighed i forudsætninger i magtstruktur og arbejdskraft

Forudsætningerne i magtstrukturer og nødvendig arbejdskraft er immaterielle forhold, som ikke påvirkes af et fysisk anlægsarbejde.

6.8 Påvirkning af placering af gravfelter

Såfremt der påtræffes gravfelter med samtidig datering ved en arkæologisk forunderundersøgelse forud for anlægsarbejdet, vil disse blive håndteret efter gældende dansk lov og i overensstemmelse med Samarbejdsaftalen mellem Slots- og Kulturstyrelsen og Energinet.

I det Borgring tolkes som ufærdigt, eller et symbolsk anlæg, må risikoen for at påtræffe samtidige grave vurderes at være lille. Derudover vil gravene i givet fald ligge ude i bufferzonen.

Rent videnskabeligt vil fund af samtidige grave give et væsentligt bidrag til forståelsen af Borgring.

6.9 Påvirkning af lighed i de sanselige indtryk på mennesker

Idet der er tale om en nedgravet kabelforbindelse vil enhver påvirkning begrænse sig til anlægsperioden på skønsmæssigt 3-4 uger. Der vil være tale om en gravet grøft med jordoplæg, der afhængig af de stedlige forhold i gennemsnit ikke vil overstige 1-1,5 m. Derefter reetableres terrænet i den oprindelige form.

7. Sammenfatning

Det planlagte projekt omhandler udelukkende nedgravning af kablanelæg i bufferzonen omkring Borgring. Der kan kun påvises en kortvarig påvirkning af det sanselige indtryk på mennesker i etableringsfasen. Anlægsarealet ligger perifert i bufferzonen. Nærværende papir har ikke identificeret betydende påvirkninger af de udpegede kulturarvsattributter.

8. Bilag

Bilag 1: ICOMOS 1660, Decision 45 COM 8B.16, Viking-Age Ring Fortresses, Denmark.